

Styrdokument

Lokal serviceplan Sunne kommun 2020–2023, 2024



Dokumenttyp	Plan
Diarienummer	KS/2024:196
Beslutad av	Kommunfullmäktige 2019-12-09, § 135
Reviderad av	Prolongerad av Kommunfullmäktige 2024-05-27, § 67
Dokumentansvarig	Näringslivsutvecklaren

Innehåll

1. Inledning	5
2. Utmaningar	6
3. Syfte	7
4. Avgränsningar	8
4.1 Olika typer av service	9
5. Karta över Sunne kommun	10
6. Serviceplanens framtagande	11
7. Invånarnas behov av service	11
7.1 Del A. Nöjd-Region-Index (NRI)	12
7.2 Del B. Nöjd-Medborgare-Index (NMI).....	12
7.3 Del C Nöjd-Inflytande-Index (NII).....	13
8. Företagens behov av service	14
9. Besökarnas behov av service	16
10. Kommunens mål för service	17
10.1 Kommunstrategin	17
10.1.1 Sunne modellen.....	18
10.2 Översiktsplan	18
10.3 Övergripande tillgänglighetsplan	19
11. Beskrivning av serviceorterna	20
11.1 Välkommen till Sunne.....	20
11.2 Kommersiell service:.....	20
11.3 Offentlig service:	21
11.4 Ideell service:	22
11.5 Välkommen till Gräsmark.....	24
11.5.1 Kommersiell service	25
11.5.2 Offentlig service.....	25
11.6 Välkommen till Lysvik	27
11.6.1 Kommersiell service:	27
11.6.2 Offentlig service:.....	27
11.6.3 Ideell service:	27
11.7 Välkommen till Västra Ämtervik	29

11.7.1 Kommersiell service:	30
11.7.2 Offentlig service:.....	30
11.7.3	30
11.8 Välkommen till Östra Ämtervik	32
11.8.1 Kommersiell service:	32
11.8.2 Offentlig service:.....	32
11.8.3 Ideell service:	33
11.9 Välkommen till Stöpafors	34
11.9.1 Kommersiell service:	35
11.9.2 Offentlig service:.....	35
11.9.3 Ideell service:	35
12. Källor	38
13. Bilaga 1 Olika former av stöd	39
13.1 Investeringsstöd.....	39
13.2 Servicebidrag	40
13.3 Stöd till betaltjänstombud.....	40
13.4 Hemsändningsbidrag	41
13.5 Särskilt driftstöd till dagligvarubutiker.....	42
13.6 Projektmedel lokala servicelösningar	42
14. Bilaga 2 Riktlinjer för varuhemsändning Sunne kommun	44

1. Inledning

”Sunne är platsen där modet växer, livet är enkelt och allting är möjligt”.

För ett fungerande vardagsliv, ett konkurrenskraftigt näringsliv och för att kommunal service ska fungera krävs tillgång till service. Ett utbud av livsmedelshandel, bredband, drivmedel och hälso- och sjukvård är exempel på faktorer som är viktiga för att skapa både arbetstillfällen och en levande landsbygd.

Det Regionala Serviceprogrammet 2014 - 2020 för Värmlands län har som mål att samtliga kommuner har en aktuell serviceplan färdigställd under 2019. En kommunal serviceplan, eller motsvarande, är en förutsättning för att Region Värmland och Länsstyrelsen Värmland ska kunna bevilja stöd inom kommersiell service.

Länsstyrelsen ansvarar för investeringsstöd inom Landsbygdsprogrammet 2014 – 2020 som stärker den grundläggande kommersiella servicen på landsbygden. Region Värmland ansvarar för ett statligt investeringsbidrag för samma ändamål. Beslut om stöd fattas utifrån nationella och regionala urvalskriterier. Idag finns det så få befintliga dagligvarubutiker och bemannade drivmedelsstationer kvar på landsbygden och därför behövs nya lösningar för grundläggande kommersiell service på landsbygden¹.

Tillväxtverket samlar goda erfarenheter från olika spännande initiativ från landsbygden runt omkring i Sverige på sin hemsida. Där kan man ta del av kunskap och lärdomar om service i gles- och landsbygd, som artiklar, aktuella rapporter och pilotkommuner som jobbar på nya sätt². De bjuder också in till nationella forum där service på landsbygd är huvudämnet samtidigt som har en nationell samordnande roll för centralt samordningsforum (CSF) där 21 olika organisationer finns med samt för landsbygdsnätverket³.

Vi har under senare år fått ta del av ny teknik i form av obemannade butiker i mindre format som är öppna stora delar av dygnet/dygnet runt. Via en nedladdad app registrerar man sin närvaro i butiken och öppnar sedan butiksdörren med appen. När man plockat de varor man behöver betalar man genom självscanning, med sin smartphone. Denna och andra liknande servicelösningar har vuxit fram som bra lösningar för boende på landsbygd med längre avstånd till livsmedelshandel men även i storstadsnära orter med hög befolkningstäthet.

Framtidens service blir mer och mer digital och hur framtidens serviceutbud och krav kommer att se ut är svårt att förutsäga i den föränderliga värld som vi just nu befinner oss i. Vad man med bestämdhet kan säga är att framtiden innebär både utmaningar och möjligheter. Det finns en mängd påverkansfaktorer som kommer förändra förutsättningarna för att bo och verka på

¹ Enligt Landsbygdsprogrammet 2014 - 2020 definieras landsbygd som områden utanför tätorter som har fler än 3 000 invånare.

² <https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/regional-kapacitet/service-i-gles--och-landsbygder/kunskap-och-lardomar.html>

³ <https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/regional-kapacitet/service-i-gles--och-landsbygder/nationell-samordning.html>

landsbygden. Ökad mobilitet, delningsekonomi och ny teknologi i förändrade former kommer innebära nya affärsmodeller med nya varor och tjänster som i sin tur kommer påverka människors dagliga liv och deras beteende som konsumenter och mottagare av service.

Genom fiberutbyggnaden med 100 procent penetration på landsbygden står Sunne rustat inför en framtid där tekniken kommer att möjliggöra en närmare och snabbare service än någonsin tidigare.

Redan nu kan du ha Skatteverket i soffan nästan dygnet runt, köpa dina resor eller hus genom telefonen och titta på föreläsningar från universitet runtom i världen. I framtiden kommer många fler moment som idag kräver resor till vårdcentraler att göras hemifrån, fler arbeten kommer att kunna utföras av så kallade digitala nomader och kommersiell och offentlig service utvecklas ännu mer. Tack vare att de digitala vägarna är byggda är Sunne redo för framtiden.

2. Utmaningar

För att skapa tillväxt i hela landet krävs tillgång till grundläggande service. Kommersiell och offentlig service har betydelse för attraktiviteten för en plats. För att kommuner ska kunna skapa miljöer där det är attraktivt att bo och arbeta, utbilda sig, starta och driva företag samt vara intressant för besökare är t ex tillgången till livsmedel, bredband, kollektivtrafik, postombud, drivmedel, hälso- och sjukvård viktiga komponenter.

Vad service innebär är målgruppers subjektiva tolkning. Det som är långt för en individ är kort för en annan. Det som är ett bra butiksutbud för någon är för litet för grannen.

Sedan den senaste kartläggningen av livsmedelsbutiker i kommunen 1997 (revidering av varuförsörjningsplanen från 1978) har 8 livsmedelsbutiker lagts ned runtomkring i kommunen. Idag finns det endast 2 livsmedelsbutiker kvar utanför Sunne tätort, i Lysvik och Gräsmark.

Minskar servicen så kan landsbygden förlora nödvändiga medel som främjar inflyttning och generell tillväxt. Detta påverkar i förlängningen även centralorten när tillgångarna och skattekraften i kommunen som helhet minskar. Trycket på att skapa nya arbetstillfällen ökar samtidigt som den mer långsiktiga kompetensförsörjningen blir än mer utmanande att underhålla.

Kollektivtrafik är viktig för att behålla invånare i hela kommunen. Det är också viktigt i ett besöksnäringssperspektiv då förbindelsen mellan platser bidrar till att skapa cirkulation och ökad attraktionskraft. Kollektivtrafiken i landsorten är dock inte anpassad för exempelvis skiftarbete eller ett varierat vardagsliv med kvälls- och helgaktiviteter förlagda till centralorten Sunne. Många invånare kan därför inte välja bort bilen som färdmedel.

Dessutom är det så att 44 procent i åldrarna 18 - 69 år pendlar till en annan kommun för arbete⁴ Sunne kommun tillhör en större arbetsmarknadsregion än den egna kommunens geografiska yta vilket betyder att kommunen är beroende av snabba transporter och fungerande infrastruktur för att behålla invånare och skattekraft.

Statistik från Småföretagarbarometern (2019) visar att 36 procent av Värmlands småföretag upplever det svårt att finna lämplig arbetskraft. Även för Sunne kommun, som är den största arbetsgivaren i kommunen, är den framtida tillgången av kompetens en väldigt angelägen fråga. Arbetskraft som står till förfogande kan i många fall inte matchas mot de behov som näringslivet och kommunen har. Inpendling av kompetens som fattas i kommunen kan vara direkt avgörande för många verksamheters möjlighet att bibehålla/utveckla servicenivån och bidra till utveckling och tillväxt i samhället.

En annan viktig del som bör säkerställas är varudistributionen till landsbygden. Framförallt paketdistribution som även behöver utökas för att den ska kunna vara konkurrenskraftig.

3. Syfte

Syftet med serviceplanen för Sunne kommun är att ge en översikt av tillgången till service i kommunen. I anslutning till serviceplanen tas också en handlingsplan fram för att upprätthålla och utveckla rimlig servicenivå för landsbygdens boende, föreningar, företagare och besökare.

En aktuell serviceplan är en förutsättning för att Region Värmland och Länsstyrelsen Värmland ska kunna bevilja stöd inom kommersiell service.

Länsstyrelsen ansvarar för investeringsstöd inom Landsbygdsprogrammet 2014 – 2020 som stärker den grundläggande kommersiella servicen på landsbygden. Region Värmland ansvarar för ett statligt investeringsbidrag för samma ändamål till aktörer som bidrar till serviceutbudet i Sunne kommun.

Serviceplanen kan också fungera som ett bra stöd för landsbygdsutvecklingsprojekt och som ett underlag till revidering av exempelvis översiktsplanen. Den kan också vara betydelsefull att ha i kontakten med företag som vill etablera sig i kommunen.

I den kommunala serviceplanen ska kommunen peka ut serviceorter. På dessa serviceorter har kommunen en ambition att arbeta för bevarad eller stärkt servicenivå.

Den grundläggande idén är att försöka samla flera olika servicetyper (kommersiella, ideella, offentliga) till samma ort. Då kommer de olika verksamheterna att dra "kunder" till varandra. På det sättet stärks förutsättningarna för kommersiell service på orten och hela bygden blir mer attraktiv. Serviceplanen ersätter varuförsörjningsplanen från 1998.

⁴ Rapporten om Värmlänningarna 2019, Region Värmland

4. Avgränsningar

Sunne kommuns serviceplan avgränsas till grundläggande kommersiell service vilket utifrån Tillväxtverkets definition är dagligvaror, drivmedel, post- och paket, grundläggande betaltjänster samt apotekstjänster (se beskrivning av olika typer av service nedan) när det gäller planens mål och handlingsplan. Utöver detta prioriteras återvinningsstationer, utlämningsställen för Systembolaget samt ombud för Svenska Spel och ATG som kommersiell service.

I kartläggningen över serviceutbudet i serviceorterna utökas avgränsningen till mer än grundläggande kommersiell service för en mer fullständig bild.

Serviceplanen omfattar Sunne tätort och kyrkbyarna Lysvik, Gräsmark, Östra Ämtervik och Västra Ämtervik då det är en historiskt naturlig uppdelning av kommunen samt att det där redan finns olika typer av fungerande service. Att Sunne tätort är inkluderad som serviceort i denna plan grundar sig i att många butiker på landsbygd lagts ned och då blir centralortens utbud allt mer betydelsefullt. Förutom kyrkbyarna har även Stöpafors pekats ut som en serviceort på grund av det serviceutbud som finns i nuläget i form av en drivmedelsanläggning, flera restaurangverksamheter och besöksmål. Avståndet till närmaste serviceort påverkade också valet likaså den geografiska spridningen för serviceorterna som helhet. Alla ovanstående serviceorter finns med sedan tidigare i kommunens varuförsörjningsplan från 1998.

Att ett antal orter inte pekats ut som serviceorter innebär inte att de inte ska ha tillgång till service. Sunne kommun ser gärna en utvecklad och etablerad service på orterna och den service som finns idag ska i den mån det går, bevaras och stärkas. Vid nyetablering av grundläggande kommersiell service utanför någon av kommunens serviceorter bör revidering av serviceplanen övervägas.

Sunne kommuns geografiska läge samt centralortens placering i mitten har många fördelar. För orter som gränsar till grannkommunerna är tillgängligheten av exempelvis vård och myndighetsservice samt olika former av kommersiell service i andra kommuner av stor betydelse.

För att inte Sunne kommuns serviceorter ska konkurrera med grannkommunerna Torsby, Kil, Munkfors, Arvika, Forshaga och Hagfors utpekade serviceorter har dialog förts med ansvariga under framtagandet. Gränsen för att kunna ansöka om ekonomiskt stöd för kommersiell service är beroende av avstånden mellan serviceanläggningar (minimum 8, 10 km) oavsett kommuntillhörighet därför är dialog om val av orter varit viktigt i planläggningen. Alla kommuner är dock inte färdiga med sina serviceplaner ännu men vi bedömer, utifrån den information vi har idag, att Sunne kommuns serviceorter inte kommer att påverka möjligheterna för berörda företag i grannkommunerna att ansöka om stöd för kommersiell service.

4.1 Olika typer av service

Exempel på kommersiell service:

Dagligvaruhandel, post och apoteksombud, kontanthantering och drivmedelsstationer.

Exempel på kommunal offentlig service:

Skola/ förskola, återvinningscentraler, offentliga toaletter och utbud av särskilda boenden för bland annat äldreomsorg eller funktionsnedsatta.

Exempel på regional offentlig service:

Hälsa- och sjukvård, folktandvård och kollektivtrafik.

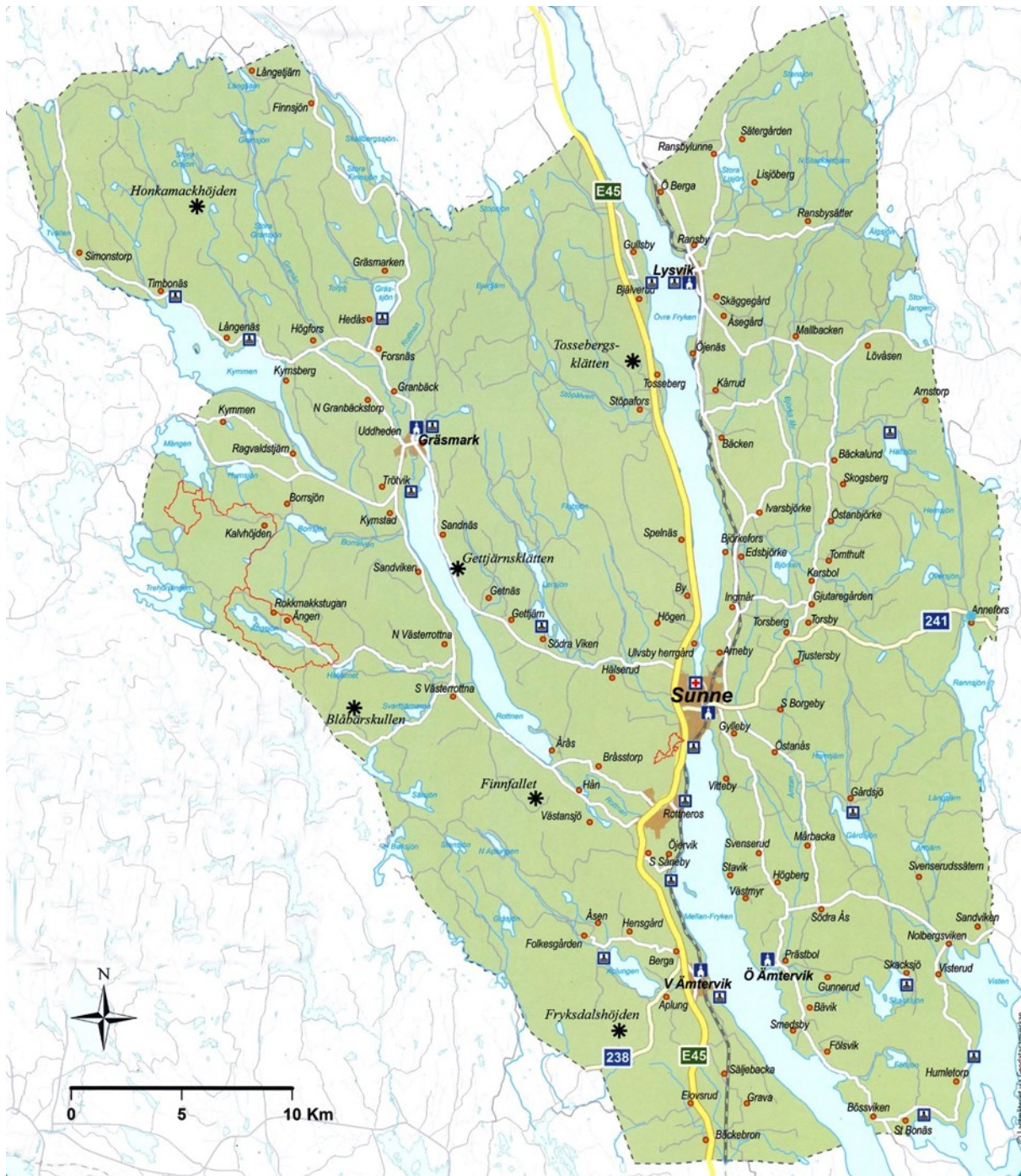
Exempel på statlig service:

Polis, Arbetsförmedlingen, Skatteverket, Försäkringskassan.

Exempel på ideell service:

Idrottsanläggningar, intresseföreningar och religiösa samlingslokaler.

5. Karta över Sunne kommun



6. Serviceplanens framtagande

Näringslivsenheten är ansvariga för framtagandet av Sunne kommuns serviceplan. Riktlinjer för hur vilket innehåll en kommunal serviceplan bör ha har tagits fram av Länsstyrelsen i Värmland. De har också legat till grund för arbetet och har varit till stor hjälp i processen.

Serviceplanen är sammanställd med hjälp av ett flertal enheter inom Sunne kommun. Det har t ex handlat om uppgifter om regler kring varuhemsändning, upphandlingspolicy, aktuell befolkningsstatistik, planläggning med mera. Den senaste medborgarundersökningen ligger också som grund i arbetet. I övrigt har Sunne kommuns Översiktsplan, Tillgänglighetsplan och Kommunstrategi legat till grund i arbetet.

Uppgifter om antalet företag, näringslivsstruktur samt aktuell information om besöksnäringen finns tillgänglig inom enheten Näringsliv och tillväxt. Business Update System – företagsregister samt Bisnode – Simpleranalys, Research One – besöksundersökning 2019 är några av verktygen som använts för detta.

Annan information om bland annat grundläggande betaltjänster och andra relevanta uppgifter har hämtats från Tillväxtverket, Statistiska Centralbyrån (SCB), Region Värmland och Företagarna.

Sunne kommuns serviceplan ska aktualitetsprövas varje ny mandatperiod medan handlingsplanen bör revideras vartannat år.

7. Invånarnas behov av service

I Sunne kommun bor ca 13 400 invånare och många av dem arbetar hos både stora och små arbetsgivare i en rad olika branscher. Störst är den grafiska branschen, verkstads- och byggindustrin, besöksnäringen och jord- och skogsbranschen. Sunne kommun är den största arbetsgivaren på orten med cirka 1 200 medarbetare⁵.

Medborgarna som bor i Sunne kommun är de som i högst utsträckning nyttjar kommunens service. Service betyder också olika för olika människor och varje medborgare har skilda behov och förväntningar på vad service är. Likaså skiljer sig toleransen åt när det gäller avståndet till olika servicefunktioner.

För att skildra invånarperspektivet presenteras utvald statistik från SCB:s medborgarundersökning för Sunne kommun 2018 nedan. Här uppmärksammas de områden som befolkningen vill se förbättring inom och som är relevant när service ska utvecklas.

⁵ <https://sunne.se/sv/naringsliv/ledigajobb/kompetensutveckling-och-utbildning/>

Sunne kommun tar i en medborgarenkät reda på vad Sunneborna tycker om kommunens verksamhet. Enkäten, som skickas ut av SCB, pekar ut invånarnas upplevelse av vad som fungerar bra och vad kommunen behöver jobba mer med.

Medborgarundersökningen genomförs vartannat år och är en attitydundersökning. Den utgår alltså inte från att den som svarar måste ha egen erfarenhet av att ha använt kommunens tjänster. Det handlar istället om människors uppfattning om hur det fungerar i kommunen.

7.1 Del A. Nöjd-Region-Index (NRI)

	Sunne kommun		Samtliga kommuner
	Betygsindex	Felmarginal	Betygsindex
NRI	62	± 2,0	62
Rekommendation	66	± 2,4	66
Trygghet	63	± 2,3	58
Kommersiellt utbud	61	± 2,2	63
Fritidsmöjligheter	60	± 1,6	61
Utbildningsmöjligheter	55	± 2,0	61
Arbetsmöjligheter	52	± 2,3	58
Bostäder	52	± 2,1	53
Kommunikationer	48	± 1,8	60

7.2 Del B. Nöjd-Medborgare-Index (NMI)

	Sunne kommun		Samtliga kommuner
	Betygsindex	Felmarginal	Betygsindex
NMI	56	± 2,6	56
Bemötande och tillgänglighet	61	± 2,5	57
Vatten och avlopp	82	± 1,9	78
Räddningstjänsten	79	± 1,9	77

Kultur	71	± 2,0	62
Renhållning och sophämtning	71	± 2,0	66
Förskolan	65	± 2,2	64
Gymnasieskolan	61	± 2,3	59
Grundskolan	59	± 2,1	59
Gång- och cykelvägar	59	± 2,4	55
Idrotts- och motionsanläggningar	58	± 1,8	61
Äldreomsorgen	57	± 2,4	52
Stöd för utsatta personer	55	± 2,2	50
Miljöarbete	53	± 2,7	56
Gator och vägar	52	± 2,6	54

7.3 Del C Nöjd-Inflytande-Index (NII)

	Sunne kommun		Samtliga kommuner
	Betygsindex	Felmarginal	Betygsindex
NII	42	± 2,5	42
Information	55	± 2,2	56
Kontakt	54	± 2,3	52
Förtroende	45	± 2,6	48
Påverkan	41	± 2,5	42

Frågeområden som Sunneborna vill att kommunen ska prioritera:

Bostadsbyggande, utbildningsmöjligheter, miljöarbete, gator och vägar, äldreomsorg samt förtroende och påverkan.

Om möjligt vill Sunneborna också se förbättringar inom fritid, trygghet, renhållning och sophämtning.

Frågor kommunen kan ge lägre prioritet enligt Sunneborna, det vill säga sådant de tycker fungerar bra redan idag:

- Arbetsmöjligheter, kommunikationer, stöd för utsatta personer, gång- och cykelvägar, grundskolan, gymnasiet, idrotts- och motionsanläggningar.

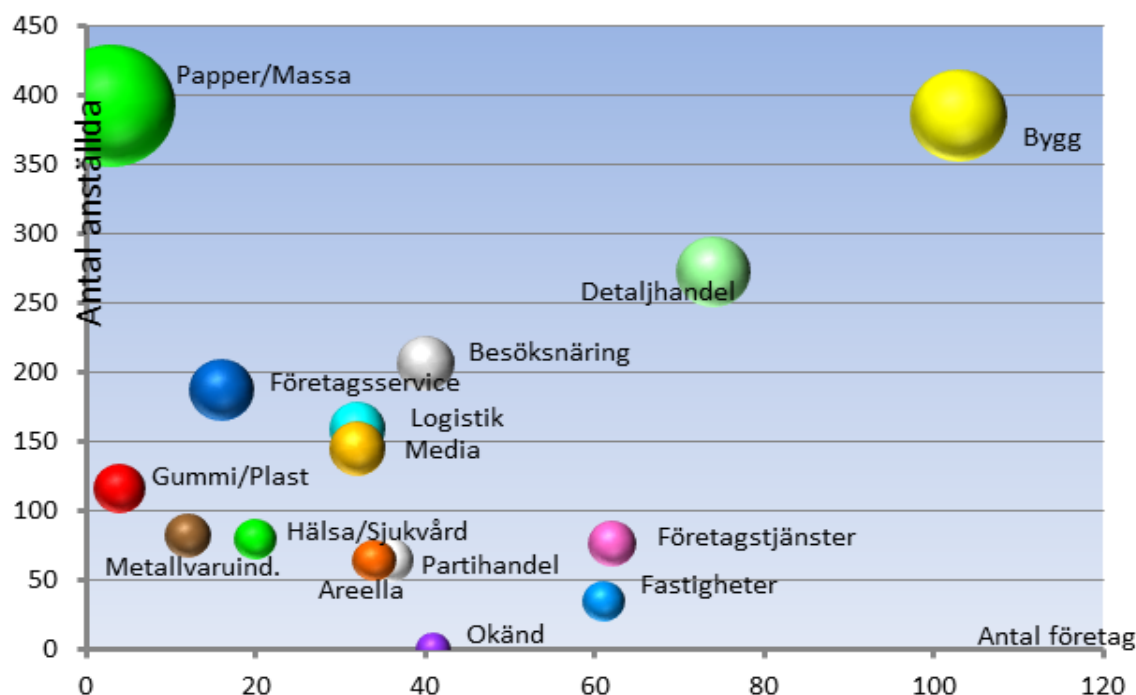
Verksamheter som Sunneborna tycker bör bevaras, det vill säga fungerar riktigt bra:

Vatten och avlopp, förskolan, kultur, räddningstjänsten, information/kontakt och kommersiellt utbud.

8. Företagens behov av service

I Sunne kommun finns ca 3400 registrerade företag, varav 900 är aktiva. Näringslivet är varierat och de största branscherna i antalet anställda är Papper/Massa, Bygg, och Detaljhandel. Största privata arbetsgivarna är Tetra Pak med nära 300 anställda sam Rottneros bruk och Anva Polytec med ca 100 anställda vardera. Största branscher i antalet företag är Bygg och Detaljhandel, se näringslivsstrukturen i figuren nedan.

Företag och anställda i de största branscherna 2017



Här finns världsledande företag inom snötilverkning och annan service för skidanläggningar och för många invånare är skogsbruket mer närvarande i vardagen än för många andra. Ca 2 200 invånare är skogsägare i kommunen. Näringslivet i Sunne är varierat och det är en fördel,

särskilt i lågkonjunktur men också en utmaning när man ska bestämma sig för vilka utbildningar kommunen bör satsa på.

De allra flesta företag i kommunen är lönsamma och växer. De nystartade företagen skapar flest jobb inom Bygg och Besöksnäring. Sunne kommun behöver dock fler nya företag inom den företagsstödande sektorn⁶.

Sunne kommun har också ett av Sveriges bästa företagsklimat och placerar sig på plats 1 i Värmland och plats 20 i Sverige i 2019 års ranking⁷.

Näringslivets behov av service skiljer sig från invånarnas behov av service. Grundläggande livsmedelsförsörjning kan vara viktigast för de boende medan tjänster som dagkassehantering och leveranser är viktigare ur ett företagsperspektiv. I Tillväxtverkets rapport Företagens behov av service⁸ har frågor kring behov av service⁸ ställts till företag på landsbygden. De framhåller att det absolut viktigaste är leveranser av post och paket, drivmedel och dagligvaror men även att annan service är viktig. Turistföretagen framhåller kontanter och uppkoppling som två viktiga komponenter.

Kraven på samma sorts service som exempelvis drivmedel kan också skilja sig åt då t ex ett åkeri har helt andra krav än en privatbilist. Servicefunktioner så som återvinningscentraler är mer angeläget för företag inom bygg och industri med mycket avfall än för många företag i tjänstesektorn.

En av de största utmaningarna för näringslivet är kompetensförsörjningen. Tillgången till kompetent personal och utbildning som är anpassad för respektive bransch kan vara helt avgörande för om ett företag kan drivas vidare eller för en nyetablering att välja Sunne kommun. Sunne kommuns företag har t ex behov av en stor andel individer som inte har eftergymnasial utbildning. Svaret på matchning är inte alltid i gymnasieprogram eller högskoleutbildning utan kan mycket väl vara i anpassade utbildningar utformade i samarbete med näringarna.

Den ideella servicen via föreningar är viktig ur ett fritidsperspektiv för företagens anställda medan utbudet av passande lokaler för olika former av företag och faser kan vara helt avgörande för expansion, möjligheten för att starta nya verksamheter samt skapa förutsättningar för avknoppningar som bidrar till att Sunne kommuns näringsliv blir ännu mer konkurrenskraftigt.

⁶ Näringslivsanalys Sunne kommun, Simpler Bisnode 2018

⁷ Svenskt Näringslivs ranking av företagsklimatet 2019

⁸ <https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/regional-kapacitet/service-i-gles--och-landsbygder/kunskap-och-lardomar.html?fbclid=IwAR1SvUrivIdZTud1rxj4f3B9wzJZuCiC7fY8hIIqutWal3GD63M3EFLZU0>

9. Besökarnas behov av service

Sunne kommun är en välbesökt kommun och kommunens besöksnäring samlas under Sagolika Sunne. Sagolika Sunne kopplar tillbaka till berättartraditionen och kulturen som är en av de största styrkorna för Sunnes attraktivitet som besöksmål. Antalet gästnätter, dvs övernattande gäster uppgår till ca 200 000 (2018)⁹.

Besökare nyttjar till stor del samma service som invånarna men under kortare tidsperiod. Besöksnäringen i Sunne är störst under sommaren vilket kan innebära andra förutsättningar för viss typ av service. Under högsäsong ökar invånarantalet betydligt. Offentlig service samt företag har ibland varierande öppettider och tillgänglighet. Under den här tiden på året har fler behov av sjukvård, tandvård, bilreparationer, restauranger samt olika former av event vilket ibland är en stor utmaning.

Sunne kommuns andel utländska gäster är ca 35 procent vilket ställer krav på anpassade skyltar, broschyrer och digitala verktyg på andra språk än svenska. Det finns skyltar vid huvudled som visar karta där man kan få information om de stora besöksmålen. Det finns även information i det allmänna rummet vid Buss/Järnvägsstation för att orientera sig om olika besöksmål.

Besökarna färdas till kommunen på olika sätt. De som väljer att färdas med tåg och buss ställer krav på vidare transporter ut till de olika besöksmålen i kommunen. Många har också större packning med sig i form av cyklar, skidutrustning med mera vilket förutsätter extra stora krav på färdmedel. De största besöksmålen är dessutom lokaliserade utanför centralorten utan fungerande infrastruktur vilket är en stor utmaning.

Som besökare önskar man också tydlighet kring skyltning till parkering för besökande till centrum och till olika besöksmål. Parkeringsmöjligheter för personbil, buss och husbil ska erbjudas och vara väl skyltad. Tillgång till offentliga toaletter ska finnas och vara skyltade till. Information om alternativa vägar till besöksmål om vägarbete eller annat hindrar resande att ta sig till ett besöksmål.

Information om var man som besökare kan slänga skräp om man kommer med husvagn/husbil så att detta inte hamnar i sopkorgar som inte är avsedda för hushållssopor.

Personlig service och information om besöksmål kan fås vid kommunens InfoPoint i bibliotekshuset. Personlig service kan också fås vid de aktörer som har avtal med kommunen om att vara InfoPoint-satelliter under förutsättning att de har öppet (vissa är t ex stängda under vintern). Besöksinformation ges också digitalt via webbplats sagolikasunne.se, sociala medier samt den nylanserade Appen Sagolika Sunne.

⁹ Besöksstatistik hämtad från SCB

10. Kommunens mål för service

10.1 Kommunstrategin

Visionen för Sunne kommun 2014–2025 är ”Sunne är platsen där modet växer, livet är enkelt och allting är möjligt.”

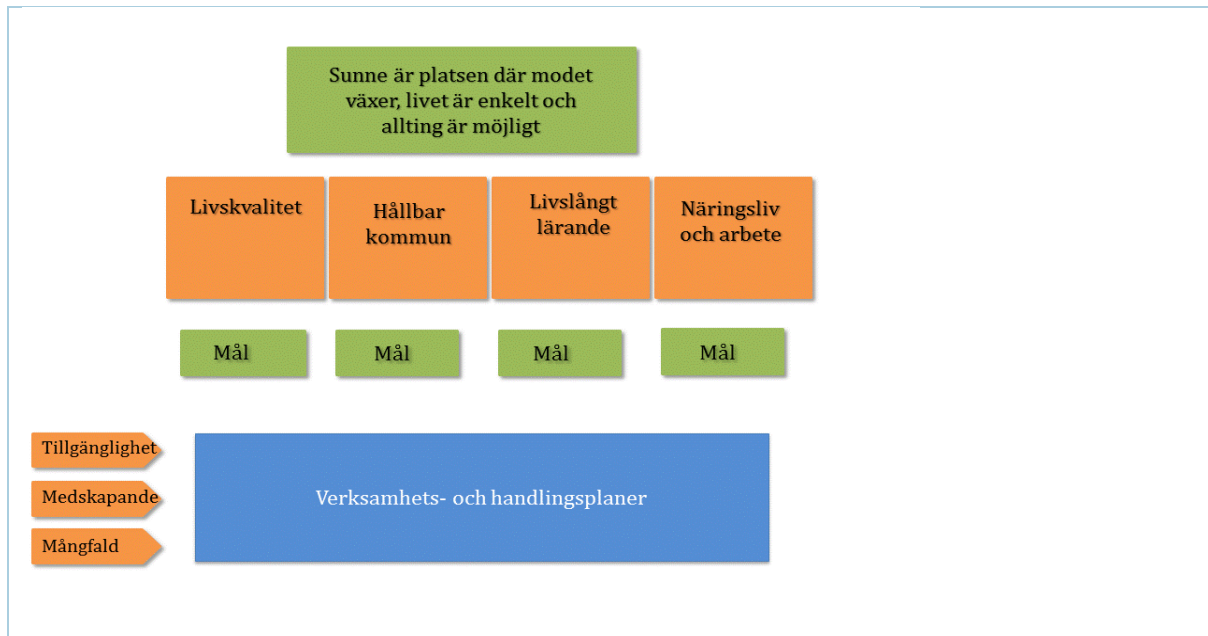
För att arbeta för visionen har kommunstrategin framställts i samverkan med invånarna. Detta underlättar för politiker som ska besluta, tjänstemän som genomför besluten och för invånarna som nyttjar tjänsterna. Det är enklare att då förstå vad kommunen står för samt hur man kan påverka.

I framtagandet har Sunnemodellen använts som ett underlag för att kommunstyrelsen och ledningsgruppen i samsyn med invånarnas uppfattning ska skildra hur Sunne kommun ska se ut år 2025.

De beslut och handlingsplaner som tas fram präglas av tre arbetsstrategier som modellen skildrar:

- **Tillgänglighet:** Sunne kommun ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsförmåga såväl när det gäller att få kontakt med olika förvaltningar, fysisk miljö, information, väg-, tåg-, flyg- och fibernät samt språk.
- **Medskapande:** Sunne kommun lyssnar på invånarnas åsikter och perspektiv och bjuder in barn, unga, vuxna, föreningar, lokala grupper och företag att delta i kommunens utveckling och i skapandet av de tjänster kommunen erbjuder.
- **Mångfald:** Sunne kommun ska vara en plats där alla människor får plats oavsett kön, könsidentitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

10.1.1 Sunne modellen



10.2 Översiktsplan

Den nu gällande Översiktsplanen (ÖP) antogs 2011-11-28 och vann laga kraft 2013-05-23. Det går att ta del av hela planen på www.sunne.se.

Kort sammanfattning av översiktsplanen:

Översiktsplanen visar hur kommunen vill utvecklas under de kommande tjugo åren. Den fokuserar främst på hur marken ska användas och redovisas därför på tre kommunomfattande plankartor samt fem detaljkartor som utgör fördjupningar av plankarta 2 över hela kommunen. Till översiktsplanen hör dessutom en tidigare fördjupning för Sunne tätort som redovisar kommunens viljeinriktning avseende markanvändningen i tätortens närmaste omgivning.

Översiktsplanen visar på möjligheten att bygga nästan 1100 nya bostäder i tätorter och kyrkbyar, varav nära 300 utanför centralorten, huvudsakligen i enbostadshus. Därtill kommer ett antal bostäder i glesbebyggelsen.

För industri- och arbetsområden anvisar planen lämpliga nya områden både i centralorten och i övriga delar av kommunen.

För industri- och arbetsområden anvisar planerna lämpliga nya områden både i centralorten och i övriga delar av kommunen. De utpekade utvecklingsområdena för industri- och arbetsområden är till för både nyetableringar och utveckling av befintliga verksamheter. Den mest omfattande utvecklingen av industri- och arbetsområden väntas ske i Sunne tätort.

I kommunens västra del redovisas tre områden som är lämpliga för vindkraftverk. Sammanlagt bedöms ca 90 verk kunna rymmas där.

Liksom i den fördjupade översiktsplanen för Sunne tätort, redovisar översiktsplanen utbyggnad av nya vägar i anslutning till en ny bro över Frykensundet norr om centralorten. Dessutom innehåller översiktsplanen en ny sträckning av E45 öster om Elofsrud i kommunens södra del.

För att i linje med miljömålen uppmuntra gång och cykeltrafiken, visar planen hur kyrkbyarna kan sammanbindas med centralorten genom cykelstråk, till stor del på befintliga mindre vägar. Det finns även en cykelplan som beskriver viljeyttringen som kommunen har för de närmaste åren. Cykelplanen ska fungera som ett beslutsunderlag och visa var behovet av GC-vägar är extra stort, främst utifrån faktorer som trafiksäkerhet och framkomlighet. Överlag bidrar fler och säkrare GC-vägar till att fler cyklar och att folkhälsan förbättras.

I den långsiktiga cykelplanen¹⁰ pekas 27 nya gång- och cykelvägar ut för perioden 2017–2021. Varje enskild cykelväg kräver utredning och planering för att kunna tas med i budgetarbetet.

I översiktsplanen har också 18 områden för s.k. landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) pekats ut. I dessa områden ska dispens från gällande strandskydd kunna ges med hänvisning till att en exploatering bidrar till landsbygdens utveckling. Den markanvändning som kan komma i fråga är bostäder eller verksamheter med anknytning till i första hand turism och friluftsliv. Områdena ska ligga i anslutning till befintlig bebyggelse eller befintliga anläggningar. Exploateringen bör bidra till att stödja service på landsbygden. En förutsättning för dispens är även att exploatering inte försämrar tillgängligheten.

Kommunen har även efter en lång process arbetat fram förslag på nya LIS-områden till Översiktsplanen. De är dock ej ännu beslutade. Du kan ta del av den senaste versionen via www.sunne.se.

Den kommunövergripande översiktsplanen och den fördjupande översiktsplanen för Sunne tätort ska aktualitetsprövas i början av 2020.

10.3 Övergripande tillgänglighetsplan

Kort summering av tillgänglighetsplanen:

Tillgänglighet innebär att Sunne kommun som organisation ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsförmåga. Detta ska genomsyra samtliga verksamheters planering och beslut.

¹⁰ <https://sunne.se/sv/kommun/bostad-och-teknik/Planer-och-utveckling/cykelplan/>

I den övergripande tillgänglighetsplanen som finns för Sunne kommun ska samtliga verksamheter ta fram handlingsplaner med tillgänglighetsmål och följa upp vad som åtgärdas varje år.

I årsredovisningen ska en åiterrapport finnas så att det tydligt framgår vilka åtgärder som gjorts för att förbättra tillgängligheten i respektive verksamhet.

Verksamheternas tillgänglighet är indelade i följande fyra områden, fysisk miljö, information/kommunikation, kommunen som arbetsgivare, upphandling.

11. Beskrivning av serviceorterna

Nedan följer en beskrivning av de valda serviceorterna och tillgången till olika former av service. De exempel som ges avseende företag och föreningar kan endast ses som ett axplock över Sunne kommuns mångfald av föreningar och företag.

11.1 Välkommen till Sunne

I Sunneområdet bosatte sig människor ungefär år 3 000 före Kristus. På Kolsnäsudden, en grusås som sticker ut i Fryken i söder, finns gravar från järnåldern.

Sunne var och är kyrkby i Sunne socken och ingick efter kommunreformen 1862 i Sunne landskommun, där Sunne municipalsamhälle inrättades 16 december 1904. Sunne bröt sig ur landskommunen 1920 och bildades Sunne köping som sedan utökades 1936 och 1940 med områden från Sunne socken/landskommun. 1963 utökades köpingskommunen med grannsocknar/landskommun och 1971 uppgick den i Sunne kommun där Sunne sedan dess är centralort. I Selma Lagerlöfs diktning gick Sunne under namnet Bro¹¹.

Inwånarantalet för Sunne tätort är 5644 invånare ¹²(2017). Närliggande orter är Munkfors (28 km österut) Torsby (35 km norrut), Kil (47 km söderut).

Närmaste flygplatser är Torsby Flygplats (35 km norrut) och Karlstad Flygplats (55 km söderut). Oslo Gardemoen är ett närliggande alternativ för internationella avgångar (177 km västerut).

11.2 Kommersiell service:

Sammanlagt finns det fyra dagligvarubutiker med fullsortiment. Dessa är BBB Ica Supermarket (som också sköter varuhemsändning), Coop och Pekås med tillhörande apoteksombud samt Yalla Yalla. Mindre verksamheter med dagligvaror eller kioskutbud finns därutöver.

¹¹ https://sv.wikipedia.org/wiki/Sunne_kommun

¹² Delområdesprognos Sunne 2018–2027, Statisticon

Det finns också två apotek och fem postombud med ett företagscenter inkluderat. Sammanlagt fyra drivmedelstationer varav två av dessa är anpassade för lastbilsverksamhet samt bussar. Det finns också privata tandläkare finns i centrum.

Kontantuttag kan göras via uttagsautomater, bankkontor eller hos betaltjänstombudet.

Dagskassahantering kan utföras på två platser medan betalningsförmedling erbjuds på tre olika platser.

Ett Systembolag är lokaliserat till centrum och det finns också spelombud. Det finns även möjlighet att köpa busskort hos Coop.

Sunne har utöver detta ett flertal detaljhandelsbutiker med varierat utbud, ett antal restauranger och en vattenpark i anslutning till en bowlinghall. Därutöver finns många alternativ för övernattnig för besökare.

11.3 Offentlig service:

En biljettautomat för kollektivtrafiken finns placerad vid det lokala resecentrumet.

Det finns ett seniorboende och tre särskilda boenden för äldre i tätorten. Det finns även särskilda boenden anpassat för personer med funktionsvariationer.

När det gäller tillgången av barnomsorg och skola så finns det sex förskolor samt tre grundskolor (varav en fristående) för förskoleklass till årskurs 6 inklusive fritidshem samt en högstadieskola där samtliga kommunens högstadieelever studerar. För gymnasieelever finns SG Broby i centrala Sunne samt SG Södra Viken 10 km utanför tätorten som alternativ. Till detta kommer också yrkeshögskoleutbildningar och uppdragsutbildningar via Broby Grafiska samt vuxenutbildning via Lärcenter. Kulturskolan erbjuder estetisk grundutbildning i musik, dans, bild och form. Under fritiden erbjuds barn och ungdomar delta i fritidsgården Bubblan och Änglagotts verksamhet.

Tätorten har en återvinningscentral ca 4,5 km utanför centrum samt två återvinningsstationer centralt belägna.

Sunnes bibliotek utgör en mittpunkt och är en lokal anpassad för personer med funktionsvariationer (breda gångar, automatiska entrédörrar, hörslinga vid arrangemang, inge trappsteg eller trösklar) samt anpassade offentliga toaletter.

Arbetsförmedlingens har ett kontor här i nuläget, men deras kontor ska läggas ned inom kort.

Under 2020 kommer ett statligt Servicekontor öppnas i Torsby som är beläget 35 km från Sunne tätort. Där kommer Försäkringskassan, Skatteverket och Pensionsmyndigheten erbjuda en samlad service till medborgarna och kommer innebära att Sunneborna i flera fall får närmare till denna typ av statlig service än de har i dagsläget.

Trafikverkets förarprovskontor finns i Sunne (endast förbokning) medan myndigheter som Försäkringskassan har sitt närmsta fysiska kontor i Arvika (36, 8 km västerut) eller Hagfors (39, 6 km österut). Skatteverkets närmsta servicekontor finns i Hagfors eller Karlstad kommun (68, 8 km söderut).

En fullt utrustad brandstation är belägen i Sunne tätort. Vid SOS larm är Sunne kommuns räddningstjänst ett komplement till ambulans via sjukvårdsavtal med Region Värmland. Benämningen är IVPA- i väntan på ambulans.

På 12 platser i centrala Sunne finns hjärtstartare utplacerade. Dessutom finns 8 stycken till utspridda i olika bostads- och industriområden.

Polisen har ett lokalkontor i Sunne med begränsade öppettider och service.

Det finns Folktandvård och Vårdcentral. Dessutom erbjuds ungdomsmottagning, psykiatrisk telefonmottagning och barnvårdcentral. Sjukvårdsupplysning dygnet runt är tillgängligt via 1177.

Goda förbindelser med kollektivtrafik via bussar och tåg.

För dig som inte kan komma till biblioteket på grund av kortare eller långvarig sjukdom, hög ålder eller funktionsnedsättning finns tjänsten Boken kommer. Tjänsten är gratis och gäller i hela kommunen. Bokpaket plockas ihop efter kundens önskemål och lånetiden är normalt sex veckor¹³.

11.4 Ideell service:

Svenska Kyrkan erbjuder olika aktiviteter, barnverksamhet, religiösa sammankomster, undervisning och diverse evenemang runt omkring i hela pastoratet.

Föreningslivet omfattar en mängd olika inriktningar och de arrangerar årligen många aktiviteter, event, kurser med mera. Ett flertal anläggningar så som ishall, fotbollshall, friidrotts-, - och skidanläggningar främjar en aktiv fritid för alla åldrar. Kultur, konst och litteratur är också framträdande inom den ideella sektorn. Teaterbiografen erbjuder ett helårsprogram för filmvisning.

Det finns även en centrumförening, Mitt Sunne som främjar den lokala handeln. I kommunen finns en mängd olika fiskevårdsföreningar. På Sunne kommuns webbplats finns all nödvändig information om var man kan fiska och köpa fiskekort.

Den stora mängden aktörer möjliggör och skapar mervärde för både invånare och besökare.

¹³ <https://www.bibliotekvarmland.se/web/arena/att-anvanda-biblioteket/for-dig-med-funktionsvariation/boken-kommer>

Serviceort Sunne	2019
Dagligvarubutik	X
Hemsändning av dagligvaror	
Drivmedel	X
Laddstolpe för elfordon	X
Dagligvarubutik, ej fullsortiment t ex trafikbutik, säsongsbudik, övrig livs.	X
Apotek/apoteksombud	X
PostNord ombud	X
DB Schenker	X
DHL ombud	X
Bussgods/Bring ombud	X
Kontantuttag	X
Dagkasshantering	X
Betala räkningar	X
Systembolagsombud	X
Svenska Spelombud	X
ATG ombud	X
Ombud kollektivtrafikbiljetter	X
Återvinningsstation	X
Café (helårsöppet)	X
Restaurang (helårsöppet)	X
Hotell/vandrarhem/stugby (året runt)	X
Camping/ställplatser/gästhamn (säsongsoppet)	X
Förskola	X
Skola	X
Fritidsgård	X

Bibliotek, bokbuss	X
Tjänsten ”Boken kommer”	X
Boende anpassat för äldre/seniorboende	X
Särskilt boende för äldre	X
Boende LSS	X
Turistinfo/Infopoint	X
Offentlig toalett	X
Återvinningscentral	X
Idrottsanläggning	X
Kollektivtrafik	X
Möteslokal	X
Religiös samlingslokal	X
Lokal utvecklingsgrupp	X

11.5 Välkommen till Gräsmark

Från 1630-talet skedde en folkvandring som gjorde Gräsmark folkrikt. Skogarna runt sjön Kymmen blev boplats åt skogsfinnar vars förfäder lämnat Savolax. Den täta granskogen utnyttjades för svedjebruk.

Gräsmarks huvudort heter Uddheden och ligger i norra änden av sjön Rottnen. Kyrkan från 1738 står kvar och är en populär bröllopskyrka med sitt vackra läge vid Lillsjön och sina unika takmålningar av Erik Jonaeus¹⁴. Gräsmark var en egen kommun innan kommunsammanslagningen 1972. Invånarantalet är 932 invånare¹⁵ (2017). Drygt 20 km till Sunne tätort antingen via Västerrottna, väg 882 eller via Gettjärn, väg 888.

I Gräsmark finns 31 registrerade aktieföretag, 4 ekonomiska föreningar, 256 enskilda firmor samt 41 ideella föreningar.

Närliggande större orter är exempelvis Torsby (38, 9 km), Charlottenberg (45,6 km) och Arvika (56 km).

¹⁴<https://grasmark.com/wp-content/uploads/2019/08/grasmark-en-levande-kulturbygd.pdf>

¹⁵ Delområdesprognos Sunne 2018-2027, Statisticon

11.5.1 Kommersiell service

Gräsmark har dagligvaruhandel via ICA nära Rottnahallen som utgör mittpunkt för ortens kommersiella service. De är ombud för apotekstjänster, Postnord, DHL, Bring, DB Schenker, Systembolaget och Svenska Spel. Verksamheten utför även varuhemsändning. Det finns också en drivmedelsanläggning i anslutning till butiken.

En helårsöppen pizzeria är belägen här samt Kalasmakeriet som driver säsongöppen restaurang med catering och diverse evenemang utöver detta. Det finns dessutom olika former av korttidsboende för besökare samt möjligheter att utöva olika fritidsaktiviteter hos de befintliga turistföretagen¹⁶.

11.5.2 Offentlig service

I byn finns ett seniorboende, Uddebo med 20 lägenheter. Gräsmark har förskola och skola upp till årskurs 6 och fritidshem. Anslutande gymnastikhall används även för fritidsverksamhet. Återvinningsstation finns samt en räddningsstyrka bestående av brandmän i beredskap. Hjärtstartare finns utplacerade på två ställen.

Det finns flera kommunala badplatser.

Med buss 212 förflyttar man sig mellan Sunne - Västerrottna - Gräsmark, eller 213 från Gräsmark- Gettjärn- Sunne (endast vardagar).

Serviceort Gräsmark	2019
Dagligvarubutik	X
Hemsändning av dagligvaror	X
Drivmedel	X
Laddstolpe för elfordon	
Dagligvarubutik, ej fullsortiment t ex trafikbutik, säsongbutik, övrig livs.	
Apotek/apoteksombud	X
PostNord ombud	X
DB Schenker	X
DHL ombud	X
Bussgods/Bring ombud	X
Kontantuttag	

¹⁶ <https://grasmark.com/>

Dagkassehantering	
Betala räkningar	
Systembolagsombud	X
Svenska Spelombud	X
ATG ombud	
Ombud kollektivtrafikbiljetter	
Återvinningsstation	X
Café (helårsöppet)	
Restaurang (helårsöppet)	X
Hotell/vandrarhem/stugby (året runt)	X
Camping/ställplatser/gästhamn (säsongsoppet)	X
Förskola	X
Skola	X
Fritidsgård	X
Bibliotek, bokbuss	
Tjänsten ”Boken kommer”	X
Boende anpassat för äldre/seniorboende	X
Särskilt boende för äldre	
Boende LSS	
Turistinfo/Infopoint	X
Offentlig toalett	
Återvinningscentral	
Idrottsanläggning	X
Kollektivtrafik	X
Möteslokal	X
Religiös samlingslokal	X

Lokal utvecklingsgrupp

X

11.6 Välkommen till Lysvik

Lysvik omnämns första gången 1503 som "Lisswig". Orten var centralort för Lysviks landskommun innan den 1971 gick upp i Sunne kommun¹⁷. Här bor 1250 invånare¹⁸ (2017). Avståndet till Sunne är 23 km via väg 908. Här finns 32 aktiebolag, 4 ekonomiska föreningar, 331 enskilda firmor samt 41 ideella föreningar. Närliggande orter utanför kommunen är Torsby (19, 5 km norrut) och Hagfors (43 km österut).

11.6.1 Kommersiell service:

Coop Lysvik är den enda dagligvarubutiken. De är ombud för apoteksvaror, Systembolaget, Schenker, DHL och Svenska Spel. De hanterar även områdets varuhemsändning. En drivmedelsstation ligger i anslutning till dagligvarubutiken.

Pizzeria Lysvik har öppet hela året. Frykens Pärla & Lysviks camping erbjuder restaurangverksamhet och boende och arrangerar särskilda evenemang utöver detta. Mormors Glasscafé har öppet under sommarmånaderna och under särskilda event resten av året. Det finns olika former av boenden för tillfälliga besökare hos privata aktörer så som B&B och i mindre stugor.

11.6.2 Offentlig service:

Sjövik, är ett särskilt boende för äldre som omfattar 14 lägenheter. Lysvik har förskola och grundskola till årskurs 6 med fritidshem. Anslutande gymnastikhall används även för fritidsaktiviteter. Annan service som finns är återvinningsstation och brandstation med beredskap dygnet runt. Räddningstjänsten i Lysvik är även utrustade med hjärtstartare.

Kollektivtrafiken består av buss och tåg. Med buss 202 förflyttar man sig mellan Torsby-Lysvik- Sunne och med buss 214 från Sunne- Bäckalund- Sunne som också har hållplats i Lysvik. biljettautomat finns vid Järnvägsstationen. Via Fryksdalsbanan finns förbindelser till Torsby, Sunne, Kil och Karlstad (inkl. stopp däremellan).

11.6.3 Ideell service:

Radio- och bygdemuseum vid Berga hembygdsgård som drivs av Lysviks Hembygdsförening. De bedriver också vandrarhem och uthyrning av samlingslokal för större möten, bröllop, släkträffar med mera. De arrangerar också olika event.

Flera idrottsföreningar samt en fotbollsplan, PRO finns representerade och erbjuder olika träffar, resor och aktiviteter inom friskvård. I Bygdens hus anordnas olika former av event och

¹⁷ <https://sv.wikipedia.org/wiki/Lysvik>

¹⁸ Delområdesprognos Sunne 2018–2027, Statisticon

revyer. Det finns också flera aktiva byalag som arrangerar olika aktiviteter och event i närområdet.

Offentlig toalett finns i anslutning till Lysviks kyrka.

Serviceort Lysvik	2019
Dagligvarubutik	X
Hemsändning av dagligvaror	x
Drivmedel	X
Laddstolpe för elfordon	
Dagligvarubutik, ej fullsortiment t ex trafikbutik, säsongsbudik, övrig livs.	
Apotek/apoteksombud	X
PostNord ombud	
DB Schenker	X
DHL ombud	X
Bussgods/Bring ombud	
Kontantuttag	
Dagkasshantering	
Betala räkningar	
Systembolagsombud	X
Svenska Spelombud	X
ATG ombud	
Ombud kollektivtrafikbiljetter	X
Återvinningsstation	X
Café (helårsöppet)	
Restaurang (helårsöppet)	X
Hotell/vandrarhem/stugby (året runt)	X
Camping/ställplatser/gästhamn (säsongsoppet)	X

Förskola	X
Skola	X
Fritidsgård	
Bibliotek, bokbuss	
Tjänsten ”Boken kommer”	X
Boende anpassat för äldre/seniorboende	
Särskilt boende för äldre	X
Boende LSS	
Turistinfo/Infopoint	X
Offentlig toalett	X
Återvinningscentral	
Idrottsanläggning	X
Kollektivtrafik	X
Möteslokal	X
Religiös samlingslokal	X
Lokal utvecklingsgrupp	X

11.7 Välkommen till Västra Ämtervik

Västra Ämtervik är en idyllisk kyrkby med Fryken som utsikt. Kyrkan i byn uppfördes åren 1818–1820 efter ritningar av byggmästaren J Westman¹⁹. Västra Ämtervik ligger 15 kilometer sydväst om Sunne tätort, utmed E45. Här bor 1041 invånare²⁰ (2017).

I bygden finns hantverkstraditioner och i hembygdsgården visas konst och konsthantverk hela sommaren. Västra Ämtervik var en egen landskommun fram till 1951 då den uppgick i Sunne kommun. Här finns 39 aktiebolag och 9 ekonomiska föreningar. Därutöver 251 enskilda firmor samt 31 ideella föreningar. Närliggande orter är Kil (32,4 km söderut) och Arvika (40,5 km västerut).

¹⁹ https://sv.wikipedia.org/wiki/V%C3%A4stra_%C3%84mtervik

²⁰ Delområdesprognos Sunne 2018-2027, Statisticon

11.7.1 Kommersiell service:

Det finns en Pizzeria i Bergakorset som även erbjuder ett fåtal enklare livsmedelsvaror, där ligger också återvinningsstationen. Västra Ämterviks Camping och Vandrarhem är öppet sommartid (där finns även en mindre kiosk). Det samma gäller Sillegården med tillhörande restaurang, hantverksbutik, boende och utställningar. Kulinarika mat & vingård erbjuder mat i sin restaurang, kurser, diverse provningar och boende. De bedriver en året-runt-verksamhet men med varierade öppettider.

ICA BBB i Sunne ansvarar för varuhemsändningen i Västra Ämtervik och en drivmedelsstation finns i anslutning till E45. Vid ortens järnvägsstation finns en biljettautomat tillgänglig.

11.7.2 Offentlig service:

Vid seniorboendet Kålgården finns 31 lägenheter.

I Kyrkbyn finns förskola och grundskola till årskurs 6 och fritidshem. Anslutande gymnastikhall används också för fritidsaktiviteter.

En hjärtstartare är tillgänglig i Västra Ämterviks församlingshem.

Buss 200 går mellan Karlstad- Västra Ämtervik- Sunne- Torsby. Orten har dessutom goda förbindelser via Fryksdalsbanan. Vid stationen finns en biljettautomat för kollektivtrafiken.

11.7.3

Eukemenia Missionskyrka bedriver scout- och ungdomsaktiviteter samt ett ungdomsråd. Det finns också en hembygdsgård, fotbollsförening med tillhörande fotbollsplan, föreningar för jakt och viltvård samt fiske, motorklubb med mera. Efter-skolan-verksamhet för barn i åldrarna 6 - 12 år bedrivs av Svenska Kyrkans församlingshem.

Serviceort Västra Ämtervik	2019
Dagligvarubutik	
Hemsändning av dagligvaror	X
Drivmedel	X
Laddstolpe för elfordon	
Dagligvarubutik, ej fullsortiment t ex trafikbutik, säsongsbudik, övrig livs.	X
Apotek/apoteksombud	
PostNord ombud	
DB Schenker	

DHL ombud	
Bussgods/Bring ombud	
Kontantuttag	
Dagkassehantering	
Betala räkningar	
Systembolagsombud	
Svenska Spelombud	
ATG ombud	
Ombud kollektivtrafikbiljetter	X
Återvinningsstation	X
Café (helårsöppet)	
Restaurang (helårsöppet)	X
Hotell/vandrarhem/stugby (året runt)	X
Camping/ställplatser/gästhamn (säsongsoppet)	X
Förskola	X
Skola	X
Fritidsgård	X
Bibliotek, bokbuss	
Tjänsten "Boken kommer"	X
Boende anpassat för äldre/seniorboende	X
Särskilt boende för äldre	
Boende LSS	
Turistinfo/Infopoint	X
Offentlig toalett	
Återvinningscentral	
Idrottsanläggning	X

Kollektivtrafik	X
Möteslokal	X
Religiös samlingslokal	X
Lokal utvecklingsgrupp	X

11.8 Välkommen till Östra Ämtervik

I Östra Ämtervik på Mårbacka föddes och växte författarinnan och nobelpristagaren Selma Lagerlöf upp. Huvudorten heter Prästbol. Östra Ämtervik var tidigare egen kommun och slogs ihop med Sunne vid kommunsammanslagningen 1952²¹.

Här bor 922 invånare²² (2017). Till Sunne är det 16 km via väg 241. Här finns 41 aktiebolag, 4 ekonomiska föreningar, 241 enskilda firmor och 27 ideella föreningar registrerade.

Närliggande orter är Ransäter (27,5 km österut och utpekad serviceort i Munkfors kommun) och Deje (27,3 km österut och utpekad serviceort i Forshaga kommun).

11.8.1 Kommersiell service:

På orten finns en drivmedelstation på plats vid den före detta lanthandeln som utgör en central punkt i Prästbol. I den gamla lanthandeln finns sommarcafé med ett mindre utbud av dagligvaror.

Mårbacka Minnesgård är en av Sunne kommuns största besöksmål. Ett annat välbesökt besöksmål är Alma Löv Museum i Smedsby. Boendemöjligheter finns hos STF Medskog/ Östra Ämtervik vandrarhem.

11.8.2 Offentlig service:

I Prästbol finns förskola och grundskola till årskurs 6 och fritidshem. Anslutande gymnastikhall används även för fritidsaktiviteter.

En hjärtstartare finns i Östra Ämterviks kyrka och byn har också en återvinningsstation.

Buss nr 216 har rutten Kil-Östra Ämtervik- Sunne.

En säsongöppen (maj-september) offentlig toalett finns vid fd Prästbols Handel.

²¹ <http://www.ostra-amtervik.se/hbf/>

²² Delområdesprognos Sunne 2018-2027, Statisticon

11.8.3 Ideell service:

Bygden är känd för många olika arrangemang bland annat den årliga Lagerlöfsfesten på hembygdsgården Ås Brunn och guide naturvandringar där sagan och mystiken vävs samman med historiska fakta. I Prästbol finns även en fotbollsplan och bygdegården Sjösala.

Efter-skolan-verksamhet för barn i åldrarna 6 - 12 år bedrivs av Svenska Kyrkans församlingshem.

Det finns även ett hästfordonsmuseum som drivs av föreningen Trillan och Kyrkvägar.

Serviceort Östra Ämtervik	2019
Dagligvarubutik	
Hemsändning av dagligvaror	
Drivmedel	X
Laddstolpe för elfordon	
Dagligvarubutik, ej fullsortiment t ex trafikbutik, säsongsbudik, övrig livs.	X
Apotek/apoteksombud	
PostNord ombud	
DB Schenker	
DHL ombud	
Bussgods/Bring ombud	
Kontantuttag	
Dagkasshantering	
Betala räkningar	
Systembolagsombud	
Svenska Spelombud	
ATG ombud	
Ombud kollektivtrafikbiljetter	
Återvinningsstation	X
Café (helårsöppet)	

Restaurang (helårsöppet)	
Hotell/vandrarhem/stugby (året runt)	X
Camping/ställplatser/gästhamn (säsongsoppet)	X
Förskola	X
Skola	X
Fritidsgård	X
Bibliotek, bokbuss	
Tjänsten "Boken kommer"	X
Boende anpassat för äldre/seniorboende	
Särskilt boende för äldre	
Boende LSS	
Turistinfo/Infopoint	X
Offentlig toalett	X
Återvinningscentral	
Idrottsanläggning	X
Kollektivtrafik	X
Möteslokal	X
Religiös samlingslokal	X
Lokal utvecklingsgrupp	X

11.9 Välkommen till Stöpafors

Från Tossebergsklätten i Stöpafors kan du se den åtta mil långa sjön Fryken breda ut sig. Stöpafors ligger 18 km norr om Sunne tätort. Här bor 630 invånare²³ (2017).

I Selma Lagerlöfs "Gösta Berlings saga" får vi höra berättelsen om björnen på Gurlita klätt - Tossebergsklätten hette så i sagan.

²³ Delområdesprognos Sunne 2018-2027, Statisticon

Närliggande ort är Torsby (20,8 km norrut).

11.9.1 Kommersiell service:

I Stöpafors finns Diner 45, en restaurang med 50-tals tema som blivit ett välbesökt och omtalat besöksmål i området. Restaurangen utgör en mittpunkt i och med lokaliseringen i direkt anslutning till E45. På samma område finns dessutom en obemannad drivmedelsstation, återvinningsstation samt hållplats för kollektivtrafik.

Under sommarhalvåret är det dessutom restaurang och hantverksbod vid Tossebergsklätten som i sig är ett stort besöksmål i den här delen av kommunen.

Stöpafors kvarn med anor från början av 1900-talet drivs i byn och skrädmjöl produceras till leverantörer runtom i landet. De erbjuder även försäljning på plats för besökare samt har öppet för besök. Den nutida processen och maskinerna är desamma som när kvarnen först togs i drift år 1917.

Det finns ett fåtal bäddar och stugor för bokning i området, bland annat ett pensionat. Frykenstrand är därutöver det närmsta hotellet som omfattar 62 rum och är beläget ca 9 km söderut.

11.9.2 Offentlig service:

Klätterskolan omfattar förskola och skola till årskurs 5 och fritidshem. Anslutande gymnastikhall används även för fritidsverksamhet.

Med kollektivtrafikens buss 200 och 202 kan du ta dig fram och tillbaka mellan Torsby-Stöpafors- Sunne. I Sunnes resecentrum finns sedan ytterligare förbindelser till andra områden och möjlighet till anslutande tåg.

Vid Trafikverkets rastplast Tossebergsklätten finns tillgång till offentliga toaletter året om.

11.9.3 Ideell service:

Stöpafors IF är en fotbollsklubb som även preparerar längdskidspår vintertid. Det finns också en hockeyrink i området. Stöpafors byagille är aktiva i bygden och arrangerar olika träffar och event så som tipspromenader, basarer och andra festligheter

Serviceort Stöpafors	2019
Dagligvarubutik	
Hemsändning av dagligvaror	
Drivmedel	X
Laddstolpe för elfordon	

Dagligvarubutik, ej fullsortiment t ex trafikbutik, säsongsbudik, övrig livs.	
Apotek/apoteksombud	
PostNord ombud	
DB Schenker	
DHL ombud	
Bussgods/Bring ombud	
Kontantuttag	
Dagkasshantering	
Betala räkningar	
Systembolagsombud	
Svenska Spelombud	
ATG ombud	
Ombud kollektivtrafikbiljetter	
Återvinningsstation	X
Café (helårsöppet)	
Restaurang (helårsöppet)	X
Hotell/vandrarhem/stugby (året runt)	X
Camping/ställplatser/gästhamn (säsongsoppet)	
Förskola	X
Skola	X
Fritidsgård	
Bibliotek, bokbuss	
Tjänsten ”Boken kommer”	X
Boende anpassat för äldre/seniorboende	
Särskilt boende för äldre	
Boende LSS	

Turistinfo/Infopoint	
Offentlig toalett	
Återvinningscentral	
Idrottsanläggning	X
Kollektivtrafik	X
Möteslokal	X
Religiös samlingslokal	
Lokal utvecklingsgrupp	X

12. Källor

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS):

https://sunne.se/globalassets/upload/plan_bygg/oversiktsplan/lis-2018-2019/lis_sunne_utstallning_20190502_web.pdf

Medborgarundersökning 2018:

<https://sunne.se/globalassets/upload/kommunfakta/kvalitet/rapporter/medborgarunders.-sunne-rapport-2018.pdf>

Sunne kommuns översiktsplan:

<https://sunne.se/globalassets/upload/forfattningssamling1/program-och-planer/oversiktsplan-2011.pdf>

Vision för Sunne:

<https://sunne.se/globalassets/upload/forfattningssamling1/vision/vision-for-ny-kommunstrategi-2014-2025ver5.pdf>

Vision för Sunne- målsättningar år 2025:

https://sunne.se/globalassets/upload/forfattningssamling1/vision/141001_kommunstrategi-popularfolder.pdf

Om värmlänningarna 2019: <https://regionvarmland.se/globalassets/vardgivarwebb/samverkan-avtal-och-vardval/folkhalsa-och-samhallsmedicin/folkhalsa-i-siffror/om-varmlanningarna-2019.pdf>

Kommunfakta: <https://sunne.se/globalassets/upload/kommunfakta/sunne-fakta-2016.pdf>

Småföretagarbarometern 2019:

<https://www.foretagarna.se/politikpaverkan/rapporter/smaforetagsbarometern/smaforetagsbarometern-2019/>

Regionala serviceprogrammet: <https://regionalserviceprogrammet.org/>

Kommunala serviceplaner: <https://regionalserviceprogrammet.org/kommunala-serviceplaner/>

Bisnode – Simpleranalys: <https://www.bisnode.se/produkter/simpler-naringslivsanalys/>

Tillväxtverket: <https://www.tillvaxtverket.se>

Region Värmland: <https://www.regionvarmland.se>

Statistiska Centralbyrån: <https://www.scb.se>

Svenskt Näringslivs mätning av företagsklimat 2019: <https://www.foretagsklimat.se/>

Varuförsörjningsplan för Sunne kommun, antagen av KF 1998-05-25

13. Bilaga 1 Olika former av stöd

Det finns flera olika stöd för grundläggande kommersiell service på landsbygden:

- investeringsstöd
- hemsändningsbidrag
- särskilt driftsstöd till dagligvarubutiker
- servicebidrag
- ombud för grundläggande betaltjänster
- projektmedel Lokala servicelösningar

13.1 Investeringsstöd

Grundläggande kriterier för att få investeringsstöd är att butiken, drivmedelsstationen eller servicepunkten är den sista på orten och att de finns på en ort med färre än 3000 invånare. Avståndet till närmaste konkurrerande verksamhet ska vara 8 km eller längre.

Investeringsstöd beviljas för att behålla och utveckla den grundläggande kommersiella servicen.

Stöd kan lämnas för:

- inköp eller avbetalningsköp av nytt material
- ny eller begagnad fast inredning
- köp av tjänst för om-, ny och tillbyggnad
- större reparationer av dagligvarubutiker och drivmedelsstationer

Maxtaket för stödbeloppen är 1,2 miljoner kronor per butik/servicepunkt under tre år. Stöd kan beviljas med 90 procent eller 50 procent av investeringen upp till takbeloppet. För att få 90 procent i investeringsstöd måste ansökan vara på minst 30 000 kronor i stödberättigade utgifter.

Då gäller även att:

- investeringens huvudsyfte är förbättrad miljö och klimat
- investeringen leder till förbättrad funktionell tillgänglighet
- investeringen leder till uppstart av nedlagd butik
- investeringen bidrar till etablering av en servicepunkt
- företaget prioriteras regionalt enligt en av följande tre kategorier:

1. Dagligvarubutik som är sista butik på orten och har en nettoomsättning av dagligvaror på högst 11 miljoner kronor. Nivå och beräkningsmetod för nettoomsättning av dagligvaror följer riktlinjerna för det särskilda driftsstödet.
2. Nya servicepunkter i serviceorter som prioriterats av kommunen i en antagen serviceplan. Servicepunkten ska erbjuda minst en grundläggande kommersiell service.
3. Drivmedelsstation där avstånd till närmaste konkurrerande drivmedelsstation är 15 km eller längre.

Övriga landsbygdsbutiker och drivmedelsanläggningar som uppfyller de grundläggande kriterierna kan få 50 procent i stöd. För att få 50 procent i investeringsstöd måste ansökan vara på minst 50 000 kronor i stödberättigade utgifter.

13.2 Servicebidrag

Stöd kan lämnas för att det i glesbygd och landsbygd skall kunna upprätthållas en försörjning med dagligvaror och drivmedel som är tillfredsställande med hänsyn till geografiska och befolkningsmässiga förhållanden.

Bidrag beviljas endast om det finns särskilda skäl och andra åtgärder har prövats, men inte visat sig vara ändamålsenliga. I Värmland har stödet villkorats med att näringsidkaren förbinder sig att följa föreslagna åtgärder i en handlingsplan som upprättats i samråd med näringsidkaren. Servicebidrag kan beviljas till näringsidkare med försäljningsställen för dagligvaror eller drivmedel och, om det finns särskilda skäl, försäljningsställen för fackhandelsvaror. Samt näringsidkare som på annat sätt säljer och levererar dagligvaror i området, om det finns särskilda skäl.

Bidrag får beviljas med högst 250 000 kronor per år till samma mottagare. Bidrag som avser dagligvarubutiker med ett väl utbyggt utbud av grundläggande servicefunktioner, eller som av servicestrategiska skäl bedöms som betydelsefulla, får dock utsträckas till högst 300 000 kronor per år. Bidrag lämnas för sammanlagt högst tre år. Stöd får lämnas endast om kommunen har planerat varuförsörjningen på ett sådant sätt att behovet av stöd kan bedömas.

Stödet får inte otillbörligt gynna en viss näringsidkare.

13.3 Stöd till betaltjänstombud

Länsstyrelsen kan lämna stöd enligt Förordning (2014:139) om statligt stöd till tillhandahållare av grundläggande betaltjänster. Med grundläggande betaltjänster avses betalningsförmedling, uttag av kontanter samt hantering av dagskassar för näringsidkare och ideella föreningar.

Syftet med stödet är att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser.

Stöd får lämnas, i mån av tillgång på medel, till företag som bedöms kunna tillhandahålla grundläggande betaltjänster där det finns ett behov av sådana tjänster. Vid bedömningen av behov ska hänsyn särskilt tas till avståndet till närmaste tillhandahållare av grundläggande betaltjänster och till det uppskattade antalet användare av tjänsterna.

Stöd ska inte lämnas om det är sannolikt att någon annan aktör inom rimlig tid kommer att tillhandahålla grundläggande betaltjänster på kommersiell grund.

Stöd får inte lämnas till en mottagare som har skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten eller som är i likvidation eller försatt i konkurs. Stöd får inte heller lämnas till en mottagare som saknar nödvändigt tillstånd eller nödvändig registrering enligt lagen (2010:751) om betaltjänster.

13.4 Hemsändningsbidrag

Stöd kan lämnas till kommuner för att bekosta hemsändning av dagligvaror till de hushåll som har störst avstånd till eller saknar möjlighet att ta sig till butiken. Bidrag får lämnas endast om sändningen sker på ett ändamålsenligt sätt och utan onödiga kostnader. Se 19§ förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service. Stödet kan lämnas för att det i glesbygd och landsbygd skall kunna upprätthållas en försörjning av dagligvaror som är tillfredsställande med hänsyn till geografiska och befolkningsmässiga förhållanden.

I hemsändningstjänsten ingår att ta emot beställningen (ofta via telefon), plocka, packa och köra ut varorna till kunden. När ett företag åtar sig att transportera livsmedel till kund är de ett livsmedelsföretag, enligt livsmedelslagen, som ansvarar för att livsmedlen hålls kylda/ frysta tills de levereras. Hemsändningsbidrag kan även lämnas för att anordna särskilda inköpsturer till en närliggande butik. Då är det transportföretaget som söker bidraget. De kör runt i bygden med en buss/minibuss och hämtar personer från de hushåll som behöver skjuts för att kunna handla. Efteråt körs alla hem igen. Turerna planeras enligt schema.

För att kommunen ska få del av hemsändningsbidraget ska kommunen fastställa riktlinjer för vilka hushåll som har rätt till hemsändning, vem som beslutar, hur ofta de kan få hemsändning, vad det får kosta, hur hemsändningen genomförs etc. Se Sunne kommuns riktlinjer i bilaga 2. Butiken eller transportföretaget söker ersättning från kommunen. Stödet får inte otillbörligt gynna en viss näringsidkare.

Kommunen söker hemsändningsbidraget från Länsstyrelsen som finansierar med ett belopp som motsvarar högst 50 procent av kommunens nettoutgift för hemsändningen. Bidraget från länsstyrelsen får dock inte överstiga 100 kronor per hushåll och hemsändningstillfälle.

Bidraget söks och betalas ut årsvis i efterskott. Kommunens sökta bidrag ska uppgå till minst ett halvt prisbasbelopp för att beviljas. Kommunens beslutade riktlinjer om hemsändning ska bifogas ansökan.

13.5 Särskilt driftstöd till dagligvarubutiker

Stödet är ett kompletterande långsiktigt stöd till små dagligvarubutiker i särskilt utsatta glesbygder, där förutsättningarna är begränsade för att kommersiella aktörer ska kunna bidra till att skapa en god tillgång till kommersiell service.

Regeringen har beslutat om 35 miljoner kronor årligen för perioden 2016–2019 för detta stöd. För 2018–2019 beslutade regeringen 2018-03-19 om ytterligare 35 miljoner kronor per år.

Vem kan få stöd?

Särskilt driftstöd får lämnas till ägaren till försäljningsställe som har ett mångsidigt utbud av dagligvaror och som:

- är beläget mer än 10 kilometer från ett annat försäljningsställe som har ett mångsidigt utbud av dagligvaror, eller i ett skärgårdsområde utan fast landförbindelse
- har fasta lokaler som är öppna så att kunderna kan få tillgång till dagligvaror på åretruntbasis, och
- har en nettoomsättning för dagligvaror som uppgick till högst elva miljoner kronor enligt det senaste årets årsredovisning, årsbokslut eller annat liknande underlag.
- Försäljningsställen som är betydelsefulla även för tillgängligheten till annan grundläggande kommersiell service ska prioriteras.

Stödmottagaren ska som villkor för stöd åta sig att utföra en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. I stödbeslutet ska de närmare villkoren för tjänsten anges. Dessa ska innefatta vilket utbud av dagligvaror som ska tillhandahållas och under vilken tid som försäljningsstället ska hållas öppet.

13.6 Projektmedel lokala servicelösningar

Tillväxtverket har genom Landsbygdsprogrammet projektmedel för Lokala servicelösningar. Stöd kan beviljas till projekt för att testa och utveckla lösningar för lokal kommersiell service. Detta kan även avse metodutveckling och förstudier. En ansökan om stöd ska omfatta minst ett av följande serviceslag: dagligvaror, drivmedel, post, apotek, betaltjänster.

Exempel på insatser kan vara:

- Samordning av serviceslag inom och mellan kommersiell och icke kommersiell service
- Hållbara lokalt anpassade lösningar

- Att tillgodose företagens behov av service
- Att skapa attraktiva mötesplatser
- Att främja tillgången till och användning av ny teknik, digitalisering och nya metoder
- Utveckling av samordnade logistiklösningar och transport av varor

Stöd kan beviljas med max 75 procent av projektets totala faktiska kostnad. En ansökan kan som minst omfatta 100 000 kr. Minst 25 procent övrig offentlig medfinansiering kommer att krävas. Myndigheter, kommuner, landsting, regioner, föreningar, andra organisationer och företag (under förutsättning att projektet är av allmännyttig karaktär) kan alla söka projektmedel för lokala servicelösningar.

Läs mer om olika former av stöd på Länsstyrelsens webb om det regionala serviceprogrammet:
www.regionalserviceprogrammet.org

14. Bilaga 2 Riktlinjer för varuhemsändning Sunne kommun

Riktlinjer för hemsändningsbidrag i Sunne kommun

antagna av Sunne kommunstyrelse 2013-04-16, § 33

Kommuninvånare som inte själv kan ta sig till butiken och bor visst långt bort från denna, kan få sina dagligvaror hemsända av butiken, och butiken kan få bidrag till detta från kommunen. Hemsändningsbidraget riktar sig till personer bosatta på landsbygd.

Hemsändning via butik

Personen tar kontakt med butiken som gör en ansökan till kommunen.

Butiken skickar ansökan till kommunstyrelsen som undersöker om personen uppfyller kraven dvs:

- inte själv kan ta sig till butiken
- bor minst 2 km från butiken, bidrag utgår även för hemsändning till rörelsehindrad person som bor närmare och inte kan ta sig till butiken. Rörelsehindrad person definieras som person som har rätt till färdtjänst.
- är året-runt-boende i kommunen, undantag kan göras för den som är berättigad till biståndsinsats för inköp enligt socialtjänstlagen

Kommunstyrelsens handläggare tar ställning genom en signatur på ansökan och meddelar butiken.

Ersättning

vid beställning och plockning utbetalas ersättning till butiken med det belopp (kr/hemsändning) som beslutats av kommunen i respektive års budgetbeslut.

Två gång per vecka

Hemsändning via butik eller post beviljas med högst två tillfälle per vecka.

Frågor om hemsändningsbidrag?

Frågor kan ställas till Anita Lindgren, kommunkansliet.